

de leden waterschappen

datum
14 juni 2023

ons kenmerk
122307/EG

contactpersoon
A. van Houten

betreft
Update ontwikkelingen landelijk
gebied, stikstof en toestemmings-
verlening

uw kenmerk
-

e-mail
ahouten@uvw.nl

Bijlagen
2

doorkiesnummer
06-25567348

Geachte leden,

In navolging op de ledenbrieven van de afgelopen maanden stuur ik u hierbij een update over de ontwikkelingen op het gebied van:

- Aanpak Piekbelasting
- Nationaal Programma Landelijk Gebied
 - Handreiking en toetsproces
 - Stand van zaken Transitiefonds
 - Uitvoeringskosten
- Landbouwakkoord
- Overige actualiteiten

Aanpak piekbelasting

Op [12 juni 2023 is de aanpak piekbelastingen van start gegaan](#). De aanpak piekbelasting moet de stikstofuitstoot van veehouderijen dichtbij Natura 2000-gebieden terugdringen, ruimte geven aan natuurherstel en daar waar voldoende ruimte ontstaat, ook vergunningverlening weer mogelijk maken. Het kabinet heeft het advies van de heer Johan Remkes overgenomen om in korte tijd de grootste piekbelasters een aanbod tot aankoop te doen. Inmiddels is de Europese Commissie akkoord gegaan met de voorgestelde aanpak om 120% van de waarde van het bedrijf te vergoeden (vee en stallen). Grondaankoop is geen onderdeel van de regeling.

Alle veehouderijen kunnen deelnemen, zolang hun depositie op een overbelast N2000-gebied groter is dan de drempelwaarde voor dat specifieke gebied. De regeling wordt op 12 juni 2023 gepubliceerd.

De rol van de waterschappen in de uitvoering van de regeling is in eerste aanleg beperkt. De behandeling van een aanvraag wordt begeleid door het Rijk (uitgevoerd door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)), in nauwe samenwerking met de provincie. Na een uitkoop worden waterschappen gevraagd om mee te denken over het vervolgtraject, waarbij verkend wordt op welke wijze het bedrijf en de grond een rol kunnen spelen in een gebiedsproces en het realiseren

van de integrale doelen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Om te voorkomen dat de nieuwe bedrijfsactiviteiten in de dynamiek van het proces toch leiden tot achteruitgang van de waterkwaliteit, heeft de Unie van Waterschappen gevraagd om aanvullende afspraken te maken. Op dit moment is de Unie betrokken bij een traject met het IPO en het ministerie van LNV om nader flankerend beleid te onderzoeken.

Tegelijk met de regeling aanpak piekbelasting wordt een stoppersregeling opengesteld (Landelijke beëindigingsregeling Veehouderij). De stoppersregeling wordt ook door RVO uitgevoerd. Verschillen met de regeling voor piekbelasters zijn de hoogte van de vergoeding, de eis die wordt gesteld aan de hoogte van de depositie en dat deze regeling niet geldt voor de kalverhouderij. Ook in de stoppersregeling maakt grond geen deel uit van de aankoop en wordt herbestemming van de grond gezien als onderdeel van een gebiedsproces.

Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)

Het NPLG is een nationaal programma dat de kaders biedt voor de regionale bijdrage aan de wettelijk verplichte doelen op het gebied van stikstof/natuur, waterkwaliteit en klimaat (CO₂-uitstoot). De provincies werken deze opgaven uit in provinciale programma's (PPLG's) aan de hand van de Handreiking Gebiedsprocessen. De gebiedsprogramma's zijn in samenwerking met waterschappen, gemeenten, Rijk en gebiedspartners tot stand komen. Iedere provincie heeft dat op zijn eigen wijze ingevuld. Vrijwel alle waterschappen zijn bij het opstellen van gebiedsprogramma's (PPLG's) betrokken.

Handreiking en toetsproces

De tijdsdruk voor het opstellen van de PPLG's is groot vanwege de wettelijke verplichting om uiterlijk 1 juli 2023 de provinciale plannen voor stikstofreductie aan te leveren. Om de opgave uitvoerbaar te houden, is afgesproken dat de PPLG's gefaseerd opgesteld worden. Concreet houdt dit het volgende in:

1. Op 1 juli 2023 worden de ontwerp PPLG's conform de handreiking gebiedsprocessen (bijlage).
2. Gedurende de zomer worden de PPLG's getoetst door het Rijk, kennisinstellingen en de ecologische autoriteit. Het ministerie van IenW toetst of de waterafspraken met betrekking tot onder andere de beekdalen en de water- en bodemanalyses voldoende zijn meegenomen.
3. De PPLG's worden aan de hand van de toetsresultaten bijgesteld, afgestemd, (gedeeltelijk) goedgekeurd en bestuurlijk vastgesteld en.
4. De PPLG's worden doorontwikkeld waarbij de afspraken uit het (nog te sluiten) landbouwakkoord worden verwerkt.
5. De PPLG's worden medio maart/april 2024 vastgesteld door de provincies.

Zoals gezegd toetst het ministerie van IenW of de provinciale plannen voldoende bijdragen aan de KRW doelen en of de analyse van het water- en bodemsysteem goed is meegenomen. Het is de bedoeling dat deze toetsing deze zomerperiode plaatsvindt, in nauw overleg met de provincies en waterschappen. Men gaat ervan uit dat het waterschap actief de samenwerking met de provincie(s) opzoekt.

De minister van Natuur en Stikstof heeft aangegeven dat ze snel wil overgaan tot uitvoering en heeft aan de provincies gevraagd om tegelijk met de PPLG's maatregelpakketten voor de verschillende doelen in te dienen die na toetsing kunnen worden gefinancierd en de uitvoering in kunnen. Ook deze plannen zullen in de zomer getoetst worden en ook hierbij is het zinvol om als waterschap een vinger aan de pols te houden en het contact met de provincie(s) actief te onderhouden.

De Unie maakt een eigen analyse van de PPLG's op het wateronderdeel, en kijkt gedurende de zomer ook mee met het ministerie van IenW. Daarnaast heeft de Unie tweewekelijks contact met

de waterschappen via het ambtelijk netwerk NPLG, waarin de verbinding wordt gelegd tussen het rijksniveau en de regionale werkelijkheid. De analyse van de PPLG's en eventuele gevolgtrekkingen voor de waterschappen zullen worden besproken in de CWS.

Stand van zaken Transitiefonds

Met het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur wil het kabinet de maatregelen bekostigen om de NPLG doelen (stikstof/natuur, waterkwaliteit en klimaat) te realiseren. Daarnaast wil het kabinet maatregelen financieren die bijdragen aan het beschermen en ontwikkelen van natuur en maatregelen die bijdragen aan de verduurzaming van de landbouw. Met het instellen van het transitiefonds komt er 24,3 miljard euro beschikbaar voor de PPLG's. De Tweede Kamer heeft inmiddels ingestemd met de wet die het transitiefonds mogelijk maakt. De oppositie in de Tweede Kamer heeft twijfels bij onder andere de sturing op het fonds, waardoor het niet vanzelfsprekend is dat de het wetsvoorstel in zijn huidige vorm ook door de Eerste Kamer komt.

Uitvoeringskosten

De Unie heeft bij het ministerie van LNV om een tegemoetkoming gevraagd in de uitvoeringskosten NPLG voor de waterschappen in 2024, van circa 300.000 euro per waterschap. LNV heeft inmiddels mondeling aangegeven deze aanvraag te zullen honoreren, waarbij de Unie de regeling coördineert. Zodra de kaders bekend zijn, wordt u hierover met een apart schrijven op de hoogte gebracht.

Landbouwakkoord

Op 25 november 2023 heeft het kabinet besloten – op advies van de heer Johan Remkes – om in aanvulling op het NPLG te komen tot een landbouwakkoord. Met het landbouwakkoord wil de minister van LNV samen met relevante partijen uit de agrarische sector komen tot keuzes over het toekomstperspectief voor agrariërs in 2040, binnen het kader van het NPLG. De inzet van LNV/partijen is dat de afspraken uit het landbouwakkoord deel uitmaken van het NPLG en het draagvlak voor een vervolg versterken. Om de afspraken uit het landbouwakkoord aan de voorkant van de provinciale plannen mee te kunnen nemen, was het streven om al in april 2023 tot een akkoord te komen. Door vele en vaak tegenstrijdige belangen, duurt het proces langer en is het nog onduidelijk of partijen tot een akkoord zullen komen. Op dit moment concentreert de discussie zich op sturingsinstrumenten voor het mestbeleid. Het streven is dat het landbouwakkoord nog voor de zomer met een positief advies van de betrokken organisaties voor consultatie naar de achterbannen gaat.

De Unie is zijdelings betrokken bij het landbouwakkoord. In overleg met de bestuurlijke kopgroep NPLG zal de Unie de finale tekst appreciëren op de wateronderdelen, binnen het reeds met de vereniging afgestemde mandaat. Bestuurlijk wordt u op de hoogte gebracht in de CWS. Na de zomer zal voor de leden van de CWS en CWE een speciale bijeenkomst georganiseerd worden over het landbouwakkoord, de aanpak piekbelasting en het NPLG.

Overige actualiteiten

Bestuurlijke afspraken over extern salderen

Tijdens het Bestuurlijk Overleg Landelijk gebied (het overleg van de minister voor natuur en stikstof met de medeoverheden over het NPLG, stikstofreductie en natuur) hebben de medeoverheden afgesproken om elkaar vooraf te informeren over een voorgenomen aankoop ten behoeve van extern salderen. Bij extern salderen koopt een initiatiefnemer stikstofruimte van een ondernemer, om op deze manier een vergunning te kunnen verkrijgen. Overheden willen voorkomen dat ze elkaar met een transactie verrassen en willen de inzet van de stikstofruimte vooraf met elkaar afstemmen.

Het overleg is onder andere bedoeld:

- Voor het creëren van win-win situaties waarbij de initiatiefnemende overheid en de provincie in de rol van gebiedscoördinator de benutting van eventuele restruimte en vrijkomende grond bespreken.
- Voor interbestuurlijk overleg over (tegenstrijdige) belangen van betrokken partijen waarbij overheden met elkaar in overleg gaan indien meerdere initiatiefnemende overheden interesse hebben in dezelfde potentiële saldogever (een ondernemer die aanbiedt om stikstofruimte over te nemen).

De precieze afspraken zullen worden gecommuniceerd met de Tweede Kamer en worden gepubliceerd op de website www.aanpakstikstof.nl

Toestemmingverlening

De Unie krijgt signalen dat steeds meer waterschapsprojecten problemen ervaren met het krijgen van vergunningen na het wegvallen van de bouwvrijstelling. Een aantal provincies heeft inmiddels besloten extern salderen op te schorten, of zelfs het hele loket voor natuurvergunningen te sluiten.

De minister van Natuur en Stikstof heeft toegezegd om met de minister van I&W na te gaan welke mogelijkheden er zijn om projecten voor de KRW en waterveiligheid tegemoet te komen, maar vooralsnog is deze ruimte niet gevonden. Het ligt ook niet in de verwachting dat de aanpak piekbelasters op korte termijn deze ruimte gaat opleveren. De ruimte die vrijkomt zal als eerste aan de zogeheten PAS-melders (agrariërs zonder stikstofvergunning) worden besteed.

Waterschappen geven aan hun emissies zoveel mogelijk te reduceren maar de inzet van geschikt materieel kent grenzen. De minister heeft extra geld vrij gemaakt voor de subsidiëring van de markt voor emissieloos bouwen en verwacht dat deze in 2030 60% minder stikstof uitstoot (tov 2018), conform de [routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen](#). Ondertussen zal deze situatie hoe dan ook invloed hebben op de plannen van verschillende projecten van de waterschappen. Ook het HWBP buigt zich over de vraag welke gevolgen het ontbreken van natuurvergunningen zal hebben voor het programma.

Beheer en onderhoud ondervinden vooralsnog geen hinder van de stikstofproblematiek. Wel neemt het aantal handhavingverzoeken toe, waarbij de rechter tot nu toe steeds aangeeft dat onderhoud in principe is voorzien in de oorspronkelijke vergunning. Daarbij toetst de rechter wel of er inderdaad sprake is van onderhoud, en niet van vervanging of uitbreiding.

Inzet waterschapsobjecten als niet-productief areaal

Het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) eist voor de ecoregelingen – en per 2024 ook voor de basispremie – dat 4% van het areaal van een agrarisch bedrijf wordt aangemerkt als niet-productief. Met deze voorwaarde moet worden bijgedragen aan de waterkwaliteit en de biodiversiteit. Waterschappen krijgen vragen van agrariërs over de inzet van waterschapsobjecten (zoals watergangen en schouwpaden) als landschapselement, zodat deze onderdeel kunnen uitmaken van het 4% niet-productief areaal van de agrariër. Het loket voor de gecombineerde opgave sluit op 15 juni.

Waterschappen moeten zich afvragen of toestemming geven past bij de het waterstaatkundig beheer en de doelen voor waterkwaliteit en biodiversiteit. Om die reden adviseert de Unie een *nee, tenzij* antwoord op deze verzoeken. Als een waterschap toch besluit om toestemming te verlenen dan rekening houden met de volgende drie afwegingen.:

- Draagt de toestemming en de (voorgenomen) inrichting van het waterschapsobject bij aan de doelen voor waterkwaliteit en biodiversiteit en de bedoeling van het GLB?
- Is de toestemming van het waterschap getoetst aan het staatsteunrecht en schriftelijk vastgelegd conform de verplichting hiertoe?
- Is het waterstaatkundig beheer geborgd?

Daarnaast is de Unie - net als de meeste waterschappen - partner van het Deltaplan biodiversiteitsherstel dat onder meer streeft naar 10% groenblauwe dooradering (Aanvalsplan Landschapselementen). Ook in het NPLG is 10% groenblauwe dooradering als doel opgenomen. Extra landschapselementen die gestimuleerd worden met het NSP/GLB geven hier invulling aan. Bij een eventuele toestemming is het dus ook om deze reden van belang dat deze in lijn is met de groenblauwe doelen.

In de themagroep GLB zullen de waterschappen verkennen welke randvoorwaarden voor 2024 gesteld kunnen worden aan de toestemming om waterschapsobjecten in te zetten als landschapselement, passend binnen de drie genoemde afwegingen en conform de bedoeling van de 4% niet productief areaal.

De Unie heeft nauw contact met de betrokken ministeries over deze onderwerpen. Door dit soort Ledenbrieven houdt de Unie u op de hoogte over de ontwikkelingen. Wij vragen u deze Ledenbrief binnen uw organisatie te verspreiden. Contactpersonen binnen de Unie van Waterschappen zijn Els van Bon voor het NPLG (ebon@uvw.nl), Anke van Houten voor stikstof (ahouten@uvw.nl) en Jantine Haverkamp voor de agrarische sector (jhaverkamp@uvw.nl).

Hoogachtend,

Meindert Smallenbroek
Algemeen directeur